

Activiteitenverslag

2022

KENNISCENTRUM

IMMATERIEEL

ERFGOED

NEDERLAND

Woonwagencultuur, sinds 2014 bijgeschreven in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland.

KENNISCENTRUM IMMATERIEEL ERFGOED NEDERLAND

Het Kenniscentrum is een zelfstandig onderdeel van het Nederlands Openluchtmuseum en werkt sinds 2012 aan de implementatie en uitvoering van het UNESCO verdrag inzake de Bescherming van Immaterieel Cultureel Erfgoed. Daarvoor was het werkzaam onder de naam Nederlands Centrum voor Volkscultuur.

Het Kenniscentrum stelt zich ten doel inzicht te bieden in wat immaterieel erfgoed behelst, immaterieel erfgoed te presenteren, promoten en toegankelijk te maken, de betekenis van immaterieel erfgoed voor de samenleving onder de aandacht te brengen, om de

sector te stimuleren en te professionaliseren, om de participatie eraan te bevorderen en om de kennis erover te vergroten.

De primaire taken zijn onderverdeeld binnen de werkerreinen Erfgoedzorg en Kennisontwikkeling. Erfgoedzorg is gericht op het zichtbaar maken en borgen van immaterieel erfgoed. Belangrijk instrument hierbij is de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland. Kennisontwikkeling heeft als doel kennisverdieping ten behoeve van de praktijk van borging van immaterieel erfgoed. Daarvoor is de Kennisagenda 2021-2024 ontwikkeld. Naast Nederland stelt het Kenniscentrum ook diensten beschikbaar voor de openbare lichamen Bonaire, Saba en Sint Eustatius.

Inhoud

Voorwoord	4
Activiteitenplan 2021-2024	5
Netwerk, Inventaris en Register	6
2003 UNESCO verdrag: 10 jaar ratificering	7
IE-dagen	8
Penningen	9
Helpdesk & Ondersteuning	10
Digitalisering	10
Bewustwording	11
IE-spotten	12
Samenwerking NOM	13-15
Provincie Overijssel	16
Nederlands Caribisch gebied	17
AmbachtenLab	18
Sectoroverleg Ambachten	19
Tentoonstelling	19
Kennisagenda 2021-2024	20
Hoger Onderwijs & Onderzoeksprojecten	21
Internationale betrekkingen	22
Media	23
Immaterieel Erfgoed	24
Organisatie en financiële verantwoording	25-26
Activiteitenoverzicht 2022	27-28
Medewerkers	29-30
Samenwerkingspartners	31

>> Coverfoto:

Demonstratie van de Surinaams-Javaanse Gamelantraditie tijdens de IE-dag op 12 november 2022.

Voorwoord

2022 was om meerdere redenen een feestelijk jaar. Niet alleen was het weer mogelijk voor erfgoedgemeenschappen om hun passie in gezamenlijkheid te beoefenen en daarvan te genieten omdat de coronapandemie was afgenomen, het was ook een jubileumjaar.

In 2022 was het namelijk tien jaar geleden dat het Koninkrijk Nederland het UNESCO Verdrag inzake de Bescherming van Immaterieel Cultureel Erfgoed ratificeerde. Daar werd dit jaar uitgebreid bij stilgestaan onder andere tijdens de feestelijke IE-dag die op 12 november in het Nederlands Openluchtmuseum werd gehouden. Een mooie dag, waarop onder andere in aanwezigheid van vele erfgoedgemeenschappen de 200ste bijschrijving in de Inventaris plaatsvond. Twee dagen later, op 14 november organiseerde het Kenniscentrum samen met de Nederlandse Unesco Commissie een dag waarop immaterieel erfgoed en het daarbij behorende UNESCO Verdrag werd verbonden aan het UNESCO Werelderfgoedverdrag dat dit jaar al vijftig jaar bestaat. Tijdens dit symposium werd ook het magazine *Tien* gepresenteerd, dat terugkijkt op wat er in de tien jaar sinds de ratificatie rond immaterieel erfgoed in het koninkrijk Nederland is bereikt.

2022 was voor het Kenniscentrum het tweede jaar van de beleidsperiode 2021-2024, waarin uitvoering wordt gegeven aan het Activiteitenplan *Immaterieel Erfgoed gaat dwars door de samenleving*. Om aan dit plan goed en conform de planning uitvoering te kunnen geven is de organisatie in 2022 weer op volle bezetting gebracht en is de organisatiestructuur van het Kenniscentrum aangepast.

In dit activiteitenverslag kunt u zo onder andere lezen dat de Kennisagenda 2021-2024 rond de thema's duurzaamheid, diversiteit en inventarisatiemethodieken in 2022 is gepresenteerd, nadat dit in 2021 nog niet mogelijk

was. De eerste onderzoeksuitkomsten van deze Kennisagenda zijn ondertussen in 2022 ook al opgeleverd. Doordat het in de loop van 2022, na twee jaren van beperkende coronamaatregelen, weer mogelijk werd om meer vormen van immaterieel erfgoed te laten plaatsvinden, konden meerdere films, onder andere in het kader van het project Immaterieel Erfgoed spotten (IE-Spotten) afgerond worden. Ook kreeg de nieuwsbrief vanuit het Kenniscentrum een nieuwe vorm. Deze verscheen onder de noemer 'IE-mail', werd goed gelezen en heeft een groeiend mailingbestand. Tevens konden dit jaar een aantal al langer lopende projecten worden afgerond, zoals het AmbachtenLab, het samenwerkingsproject met het Nederlands Caribisch gebied en de samenwerking met de Provincie Overijssel met betrekking tot de periode 2019-2020 en 2021-2022. Het Kenniscentrum hoopt met ingang van 2023 nieuwe samenwerkingsprojecten met zowel het Nederlands Caribisch gebied als ook met de Provincie Overijssel te kunnen aangaan.

Ook binnen het Nederlands Openluchtmuseum was het Kenniscentrum in 2022 weer bij verschillende lopende en nieuwe projecten betrokken. Met als inzet de zichtbaarheid van en de bewustwording rond immaterieel erfgoed te vergroten. Zo hebben zich in het museum dit jaar voor het eerst tien immaterieel erfgoedgemeenschappen kunnen presenteren aan het museumpubliek. Dit initiatief smaakt absoluut naar meer. In 2023 zal daarom een plan worden uitgewerkt om binnen het museum een permanent 'Huis voor immaterieel erfgoed' te creëren.

Ik wens u mede namens alle collega's van het Kenniscentrum veel plezier bij het lezen van dit activiteitenverslag 2022, waarin u kunt lezen dat er veel is gerealiseerd. Wij kijken alvast met veel enthousiasme vooruit naar 2023, dat ook een feestelijk jaar lijkt te gaan worden omdat het UNESCO Verdrag inzake de Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed dan 20 jaar oud zal zijn.

*Marco van Baalen, directeur
Maart 2023*

Activiteitenplan 2021-2024: 'Immaterieel erfgoed gaat dwars door de samenleving'

2022 is het tweede jaar van de huidige beleidsperiodewaar in uitvoering wordt gegeven aan het activiteitenplan 2021-2024: 'Immaterieel erfgoed gaat dwars door de samenleving'.

In dit plan zijn de volgende drie specifieke beleidsdoelstellingen geformuleerd:

1. Het Kenniscentrum gaat door met het zichtbaar maken van de diversiteit van immaterieel erfgoed in Nederland en werkt op dit terrein aan de deskundigheidsbevordering voor de erfgoedgemeenschappen.
2. Immaterieel erfgoed kent geen grenzen; meer internationaal samenwerken ter bevordering van de borging van immaterieel erfgoed.
3. Omgang met de natuurlijke omgeving; Immaterieel erfgoed draagt bij aan de VN 2030 agenda van de Sustainability Development Goals.

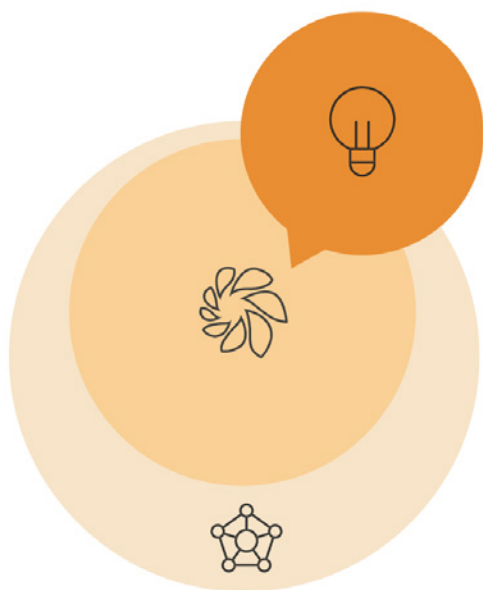
Met deze beleidsdoelstellingen wil het Kenniscentrum verder inzetten op het uitbreiden van het Netwerk Immaterieel Erfgoed en de

Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland. Waarbij er extra aandacht zal zijn voor het zichtbaar maken van de brede diversiteit van het immaterieel erfgoed in Nederland, om zo het Netwerk en de Inventaris inclusiever te maken en meer een afspiegeling te laten zijn van Nederland.

Daarnaast zal in deze periode ook weer een Kennisagenda worden opgeleverd. Het gaat hierbij altijd om onderzoek dat bijdraagt aan de borging van immaterieel erfgoed. Ditmaal zal er vooral aandacht zijn voor onderzoek naar diversiteit en ecologische duurzaamheid in relatie tot immaterieel erfgoed. Het is onze visie dat ecologische duurzaamheid en diversiteit, net als voor de samenleving als geheel, de grote uitdagingen zijn voor deze tijd en het Kenniscentrum heeft de vaste overtuiging dat immaterieel erfgoed hier een bijdrage aan kan leveren.

In dit activiteitenverslag wordt verder ingegaan op de activiteiten die in 2022 in het kader van dit vierjarenplan zijn uitgevoerd.

Netwerk, Inventaris en Register

Het immaterieel erfgoed wordt in Nederland zichtbaar gemaakt door middel van drie kringen: Netwerk Immaterieel Erfgoed, Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland en het Register van Inspirerende Voorbeelden van Borging.

Het Netwerk is een laagdrempelige manier waarmee beoefenaars van immaterieel erfgoed hun erfgoed zichtbaar maken door het aan te melden via www.immaterieelerfgoed.nl. In 2022 hebben 34 nieuwe gemeenschappen, groepen en individuen hun erfgoed aangemeld. Hiermee is het aantal beoefenaars dat zijn erfgoed binnen het netwerk zichtbaar maakt op 414 gekomen.

Aan de gemeenschappen, groepen en individuen die hun erfgoed hebben aangemeld in het Netwerk Immaterieel Erfgoed wordt gevraagd een motivatie in te dienen voor bijschrijving in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland. Op basis hiervan zijn er in 2022 dertien gemeenschappen uitgenodigd voor de training

Bouwen aan een Borgingsplan. Het ging om de gemeenschappen: de Kermiscultuur, het Beugelen, het Aaisykjen en het Repareren van overnaads gebouwde houten vletten, het Indisch Koken en de Indische Rijsttafeltraditie (200ste bijschrijving), de Bidweg van de Sterre der Zee, de Grote Zwaagse Carnavalsoptocht, het Slurpen van Papeda, Papierscheppen Doesburg, Papierscheppen Rotterdam en het Waterwonen, de Heerlijkheden van Sinoutskerke en Baarsdorp en het Zadelmaken.

Na een positief advies door de Toetsingscommissie op alle ingediende plannen, behalve op één plan, dat voorlopig is aangehouden, is het aantal bijschrijvingen in de Inventaris op 207 gekomen.

In 2022 heeft het Kenniscentrum het Sinterklaasfeest, zoals bijgeschreven door het Sint & Pieten-gilde, op advies van de onafhankelijke Toetsingscommissie Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland uitgeschreven uit zowel het Netwerk als uit de Inventaris. De reden voor deze uitschrijving ligt in het feit dat de gemeenschap zich in zijn verplichte periodieke evaluaties niet wilde conformeren aan de ethische uitgangspunten van UNESCO, die leidend zijn voor het Internationale UNESCO verdrag voor immaterieel erfgoed.

In 2022 zijn er twee borgingsmethodieken toegevoegd aan het Register. Het betreft 'Organische samenwerking met natuurorganisaties: paasvuur Espelo' en 'Formele samenwerking met natuurorganisaties: graslandbevloeiing'. Beide methodieken kunnen als voorbeeld dienen voor immaterieel erfgoed dat zich (deels) bevindt of afspeelt in natuurgebieden of om een andere reden samenwerking nastreeft met terrein beherende organisaties. Denk aan schapen hoeden, heggenvlechten, mei-den halen en dergelijke.

2003 UNESCO VERDRAG: 10 JAAR RATIFICERING

Het UNESCO Verdrag inzake de Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed uit 2003 is een internationaal cultureel verdrag dat in 2012 door Nederland is ondertekend. De doelstelling van het verdrag is borging van (toekomst geven aan) immaterieel cultureel erfgoed, het waarborgen van onderling respect voor dit erfgoed, het verhogen van het bewustzijn van het belang van immaterieel erfgoed en op internationaal niveau onderlinge samenwerking en bijstand. Erfgoedgemeenschappen, de beoefenaars van immaterieel erfgoed, hebben in dit verdrag een centrale rol. Het gaat er niet om wat erfgoedprofessionals belangrijk vinden, of van uitzonderlijke waarde of typisch Nederlands. Het gaat erom dat er een groep mensen is die zich bewust en actief inzet om hun immaterieel erfgoed levend te houden en voort te zetten. Zij dragen zelf het immaterieel erfgoed voor de landelijke Inventaris, die hoort bij dit Verdrag, voor en geven daarmee aan dat zij zich zullen inzetten voor borging van dit erfgoed. Bijschrijving in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland is een teken van deze borging.

In het UNESCO Verdrag wordt immaterieel erfgoed onderverdeeld in vijf domeinen:

1. Spreken, zingen en vertellen;
2. Uitvoerende kunsten;
3. Festiviteiten, rituelen en sociale praktijken;
4. Kennis en gebruiken rondom natuur en universum;
5. Traditioneel vakmanschap/ambachten.

>> Foto: Fierljeppen, sinds 2018
bijgeschreven in de Inventaris.

IE-dagen

Indisch koken en de Indische rijsttafeltraditie werd als 200ste gemeenschap bijgeschreven in de Inventaris tijdens de IE-dag op 12 november.

FEESTELIJKE IE-DAG 12 NOVEMBER

In 2022 was het tien jaar geleden dat Nederland het UNESCO Verdrag inzake de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed tekende. Een feestelijk moment, dat ook de aanleiding werd voor de IE-dag op 12 november 2022 in het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem. Zo'n tweehonderd immaterieel erfgoedbeoefenaars kwamen deze zonovergoten dag samen om kennis uit te wisselen, deelsessies te volgen en feest te vieren. De 200ste bijschrijving in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland werd bekendgemaakt, namelijk het Indisch Koken en de Indische Rijsttafeltraditie. Deelnemers volgden deze dag deelsessies over het Verjongen van besturen, de ANBI-status en het jaarrond zichtbaar maken van immaterieel erfgoed. De dag werd afgesloten met demonstraties door erfgoedgemeenschappen.

50 JAAR WERELDERFGOED EN 10 JAAR IMMATERIEEL ERFGOED KASTEEL WOERDEN

Op 14 november organiseerden de Nederlandse Unesco Commissie en Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland samen een feestelijke dag in Kasteel Woerden. De aanleiding: het 50-jarige bestaan van het Werelderfgoedverdrag én het jubilerende, hiervoor genoemde, UNESCO Verdrag. Het evenement stond in het teken van de verbondenheid tussen de erfgoedvormen. Met sessies over Dande, Kinderdijk, het ambacht van de molenaar, de uitdagingen die ruimtelijke opgaven opwerpen, de innovatieve kracht van ambachten en eigentijds immaterieel erfgoed zoals straatvoetbal en bubbling, werd het een inspirerende dag. Ter gelegenheid van het 10 jaar Unesco Verdrag werd het feestelijke magazine *Tien* door het Kenniscentrum gepubliceerd.

Tijdens het evenement 'Let's celebrate our heritage: the next 50!' werd het magazine *Tien* gepresenteerd.

Penningen

Jandino Asporaat toont de eerste slag van de nieuwe penning.

In 2023 is een nieuwe penning toegevoegd aan de serie immaterieel erfgoed penningen van de Koninklijke Nederlandse Munt. Na Pride Amsterdam in 2021 was in 2022 het Zomercarnaval Rotterdam aan de beurt. Tijdens een bijeenkomst op 30 juli is door Jandino Asporaat de eerste slag van de penning geslagen. Zoals ook in andere jaren is er naast een koper-nikkel legering ook een gouden en een zilveren variant van de penning geslagen. Asporaat was erg positief over de eerste slag: 'Ik ben erg vereerd om hier vandaag te zijn. Ik ben opgegroeid met het Carnaval op Curaçao. Het is een viering van het succes van Rotterdam en de viering van ons'.

Het Zomercarnaval Rotterdam is een tropisch carnavalsfeest dat sinds 1984 plaatsvindt in Rotterdam. Dit feest brengt groepen en stijlen uit verschillende culturen samen: op deze manier speelt het carnaval een belangrijke rol in de toename van respect voor elkaars culturele tradities. De Straatparade is het hoogtepunt van het carnavalsfeest. Gekostumeerde carnavalisten vermaken toeschouwers met muziek en dans. Sinds 2016 is het Zomercarnaval Rotterdam bijgeschreven in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland.

Helpdesk & Ondersteuning

Erfgoedzorg

In 2022 heeft het Kenniscentrum twee trainingen op een aspect van borging georganiseerd voor erfgoedgemeenschappen aangemeld bij het Netwerk. In het voorjaar vond er in twee digitale sessies een training plaats rond de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming). In het najaar werd er een meerdaagse training rond financiering georganiseerd. In samenwerking met het Fonds voor Cultuurparticipatie konden erfgoedgemeenschappen in vier sessies meer te weten komen over fondswerven. In twee sessies gingen de deelnemers zelf aan de slag met het schrijven van een projectplan voor een subsidieaanvraag. Daarnaast biedt het Kenniscentrum ook

ondersteuning bij het borgen van immaterieel erfgoed aan gemeenschappen die verbonden zijn aan het Netwerk of de Inventaris. Dit zijn vaak concrete vragen die eenvoudig te beantwoorden zijn. In tegenstelling tot voorgaande jaren, toen er grote vraagstukken voorlagen vanuit de herders met gescheperde schaapskuddes en de klompenmakers, was er in 2022 geen vraag die intensieve ondersteuning van het Kenniscentrum vereiste.

Gedurende het jaar heeft het Kenniscentrum informatie verstrekt over immaterieel erfgoed aan zowel erfgoedgemeenschappen, studenten (van verschillende opleidingen in zowel het HBO als het WO) als aan diverse overheden. Al deze vragen konden tot tevredenheid worden beantwoord.

Digitalisering

Still uit de film over carbidschieten in Drenthe.

Films

Het Kenniscentrum heeft meerdere films laten ontwikkelen over immaterieel erfgoed, door de Amsterdamse Filmstichting en Wendy van Wilgenburg. In 2022 zijn onder andere de films *Carbidschieten in Drenthe* opgeleverd en voor Overijssel *4 en 5 mei in Ommen*. Door de coronapandemie werd het filmen onderbroken en duurde de realisatie dus langer.

Dankzij de films die in 2022 en in de voorgaande jaren zijn gerealiseerd, wordt immaterieel erfgoed aan de ene kant gedocumenteerd en aan de andere kant kunnen de films dienen als promotiemateriaal. Zo worden de films bijvoorbeeld gedeeld op de website van het Kenniscentrum en op social media, maar ook in het netwerk van de erfgoedgemeenschappen.

In 2023 krijgt het digitaliseringsproject een andere insteek, waardoor in 2022 verder geen nieuwe producties zijn gestart.

Bewustwording

Eén van de taken van het Kenniscentrum is het creëren van meer bewustwording rondom immaterieel erfgoed. Doordat mensen leren dat immaterieel erfgoed bestaat en levend, dynamisch en divers is, krijgen zij meer kennis en begrip, wat leidt tot wederzijds respect en een gevoel van verbondenheid. De slogan #ditook?!, die bij deze campagne hoorde, werd ook gebruikt in 2022. Met deze campagne werd een zo groot mogelijk publiek geattendeerd op immaterieel erfgoed.

Op de social mediakanalen van het Kenniscentrum zijn in 2022 met regelmaat berichten over de verschillende vormen van immaterieel erfgoed in de drie kringen geplaatst. Ook kreeg de nieuwsbrief vanuit het Kenniscentrum een nieuwe vorm. Deze verscheen onder de noemer 'IE-mail', werd goed gelezen en heeft een groeiend mailingbestand.

Bewustwording binnen het eigen netwerk vond plaats tijdens de IE-dag op 12 november en de UNESCO-dag op 14 november. In november verscheen het magazine *Tien*, waarin werd teruggeblikt op en vooruitgekeken naar 10 jaar immaterieel erfgoed in Nederland. Daarnaast verschenen publicaties rondom immaterieel erfgoed en maatschappelijke thema's, immaterieel erfgoed en onderwijs en op de website verschenen artikelen over het veldwerk van verschillende medewerkers. Webinars en workshops, waaraan het Kenniscentrum medewerking verleende, bijvoorbeeld over de Omgevingswet en immaterieel erfgoed, droegen bij aan bewustwording onder verschillende doelgroepen in het erfgoedveld.

Het Kenniscentrum was zichtbaar aanwezig tijdens het Ambacht in Beeld Festival op zaterdag 24 en zondag 25 september in de NDSM Loods in Amsterdam-Noord. Het Ambacht in Beeld Festival legde de nadruk op traditioneel ambachtelijk vakmanschap. Tijdens dit tweedaagse festival, dat bol stond van internationale masterclasses,

Het Kenniscentrum was zichtbaar aanwezig op het Ambacht in Beeld Festival in Amsterdam.

workshops en demonstraties, toonden vakmensen en ambachtslieden op een interactieve manier hun vaardigheden en inspireerden zij het publiek. Het programma bood een gevarieerde mix van activiteiten voor zowel jong als oud om kennis te maken met unieke ambachten en hun meesters. Enkele medewerkers van het Kenniscentrum bemanden een informatiestand bij een grote, duidelijk herkenbare 'IE-boom'.

Door personele wisselingen is de geplande bewustwordingscampagne van 2022 doorgeschoven naar 2023. Sinds het vierde kwartaal van 2022 houdt een vaste communicatiemedewerker zich bezig met alle uitingen van het Kenniscentrum, waardoor het Kenniscentrum en nieuws rondom immaterieel erfgoed weer frequenter onder de aandacht werd gebracht en bestaande informatie, bijvoorbeeld op de website, beter toegankelijk werd gemaakt.

IE-Spotten

Het project Immaterieel Erfgoed Spotten (IE-Spotten) is eind 2019 geïnitieerd met als doel om het immaterieel erfgoed dat in de Inventaris is opgenomen, zichtbaar(der) te maken en de bewustwording eromheen te vergroten. IE-Spotten is een participatief project. Het Kenniscentrum biedt erfgoedgemeenschappen een digitale infrastructuur, van bordje tot online-omgeving. In de online-omgeving voegen zij zelf foto's, filmpjes, interessante locaties zoals musea en bezienswaardigheden en (korte) beschrijvingen toe. Een professioneel bureau verzorgt de films. Het Kenniscentrum monitort de content die wordt geüpload. Er zijn vertalingen naar het Engels en Duits.

IE-Spotten is een landelijk project, maar het beoogt immaterieel erfgoed lokaal op de kaart te zetten. Het project wordt financieel mogelijk gemaakt door een bijdrage uit het Familie Heersink Fonds. Films over immaterieel erfgoed uit de provincie Overijssel worden gefinancierd door de Provincie Overijssel (zie Provincie Overijssel).

In 2022 konden een aantal lopende filmproducties vooral rond festiviteiten, die ten gevolge van de coronamaatregelen waren geannuleerd weer worden opgepakt. Daarnaast konden ook een aantal nieuwe filmproducties worden gestart.

"IE-Spotten is een landelijk project, maar het beoogt immaterieel erfgoed lokaal op de kaart te zetten."

IE-spotten: Poaskearls in Ootmarsum.

In 2022 is tenslotte ook gewerkt aan de volgende IE-spotten producties: Bovenstemzingen in Genemuiden, Midwinterhoornblazen Twente, Staphorster Stipwerk, Poaskearls in Ootmarsum, Pinksterbruidjes in Borne, Pinksterrijden in Vollenhove, Corso Sint Jansklooster, Gondelvaart Giethoorn, het Goors School- en Volksfeest, Koningsdag Velp, Kortebaandraverij Venhuizen, Papierscheppen, Sao Joao Baptista Rotterdam en Volksfeest Hummelo.

Samenwerking NOM

#ThisisPrikko

In 2022 is de tentoonstelling #ThisisPrikko - Presikhaaf door de ogen van jongeren drie maanden te zien geweest in Erfgoedcentrum Rozet in Arnhem en een maand in de Haarlemmer Houtloods in het Nederlands Openluchtmuseum. Het project was een samenwerking van het Nederlands Openluchtmuseum, jongeren van Presikhaaf University en het Kenniscentrum. De ervaringen rond deze co-creatie zijn in een webinar, 'LKCAtelier', gedeeld met 50 erfgoedprofessionals.

Ambachtenwerkplaats

Het Nederlands Openluchtmuseum heeft met de realisatie van de Ambachtenwerkplaats de mogelijkheid geschapen om bezoekers zelf ervaring op te laten doen met ambachtelijke technieken. Met die ervaring hopen we dat mensen anders naar ambachtelijk vervaardigde producten zullen kijken. En zo ook een grotere waardering zullen krijgen voor het lokaal-regionaal vervaardigde product. De beoordeling van de ambachtenwerkplaats door de bezoekers is heel positief.

Al bij aanvang van de ontwikkeling van de Ambachtenwerkplaats is gekeken naar de mogelijkheden de museumcollectie en de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland beter voor het voetlicht te krijgen. Die wens vormt de aanleiding om nieuwe programma's te ontwikkelen voor de Ambachtenwerkplaats. Programma's waarbij we ook andere doelgroepen willen bedienen dan de 'reguliere' museumbezoeker. De samenwerking met MBO en HBO onderwijs uit de regio is nadrukkelijk opgezocht. Bij elk programmaonderdeel vormen kennis-overdracht binnen het betreffende ambacht

(dat kan zijn de wens tot verdieping, verdere specialisering of juist een eerste kennismaking met een techniek) de aanleiding om een workshop of masterclass te ontwikkelen. Medio 2022 zijn we begonnen met een eerste verkenning van de mogelijkheden en hebben we een eerste pilot gedraaid van de Masterclass. In 2023 zullen een aantal pilots van de workshops (series) gaan plaatsvinden waarbij er steeds een andere erfgoedgemeenschap en museumconservator bij betrokken zal zijn. Voor de programmaontwikkeling van de Ambachtenwerkplaats wordt door het Kenniscentrum samengewerkt met de afdeling educatie/conceptontwikkeling en de wetenschappelijke staf van het Openluchtmuseum.

JAARTHEMA 2022

'Vrijheid'

De samenwerking tussen het Kenniscentrum en het Openluchtmuseum wordt op diverse terreinen geïntensiveerd. Zo was het Kenniscentrum partner in de ontwikkeling en uitvoering van het jaarthema in het Openluchtmuseum. Dit thema voegt steeds een nieuwe betekenislaag toe aan de bestaande opstelling. In 2021-2022 was dat 'Vrijheid'; met de direct aansprekende en persoonlijke vraag 'Hoe vrij ben jij? Het thema bood verschillende aanknopingspunten met immaterieel erfgoed. In de brainstorm fase werden diverse mogelijkheden afgetast, waarna besloten werd te focussen op een aantal bekende bevrijdingsfeesten, vaak verbonden met de Tachtigjarige Oorlog of met de Tweede Wereldoorlog, en op Pride Amsterdam. Om deze feesten op verantwoorde wijze gestalte te geven, werd samenwerking gezocht met de erfgoedgemeenschappen; de evenementen zijn allemaal bijgeschreven op de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland. Om Pride Amsterdam museaal te presenteren in deze tijdelijke context, werd nauw samengewerkt met de organisatie van Pride

Amsterdam en COC Nederland. Zo ontstond, in co-creatie, het voorstel van Pride Amsterdam/ COC om een tiental vlaggen en bijbehorende informatieborden met QR codes te plaatsen. Dit plan is ontwikkeld en uitgevoerd. Naast de regenboogvlag, waren dit vlaggen die staan voor een specifieke genderidentiteit van een negental groepen binnen de LHBTIQ+-gemeenschap. De vlaggen, met het actuele thema van gender- (on) vrijheid, werd door het publiek zeer goed beoordeeld en leidde regelmatig tot discussie.

JAARTHEMA 2023

'Zorg voor Elkaar'

In het kader van het jaarthema 'Zorg voor Elkaar' is meegedacht over hoe immaterieel erfgoed een rol kan hebben binnen het thema. Na het opstellen van een longlist is in het projectteam uiteindelijk de keuze gemaakt om de 'Woonwagencultuur' een prominente rol te geven. Reden hiervoor is de onderlinge zorg voor elkaar die bij de reizigers

vanzelfsprekend is. Er wordt gewerkt aan een klein woonwagencampje in het museum waarbij door middel van korte video's achtergrondinformatie aan de bezoekers gegeven wordt. Ook zal er onderzocht worden hoe de reizigers een van de 'Zomeravonden' in kunnen vullen.

10 van KIEN

In 2022 zijn er in het museum op tien dagen presentaties gehouden door immaterieel erfgoed gemeenschappen. Zij kregen op de dag dat ze kwamen het museum als podium voor hun erfgoed aangeboden. Zij konden daarbij zelf bepalen hoe zij hun erfgoed wilden presenteren. Om de gemeenschappen te selecteren is een rondvraag gestuurd naar alle gemeenschappen in de Inventaris waarbij gevraagd is naar hun ideeën voor de invulling van zo'n dag. Naar aanleiding van de oproep zijn er 27 aanmeldingen gekomen waarvan de volgende tien gemeenschappen zijn geselecteerd:

Excursie naar Amsterdam met Erfgoed Jong.

- Diamantbewerken (24 april)
- Gelderse Schutterijen (22 mei)
- Morsecode als communicatiemiddel (12 juni)
- Levende Nederlandse Folkloredans (19 juni)
- Shanties zingen (17 juli)
- Beiaardcultuur (13 augustus)
- Corsocultuur (28 augustus)
- Heggenvlechten (10 september)
- Decoratieve schildertechnieken (24 september)
- Schoonrijden (18 december).

Erfgoed Jong

Het netwerk van Erfgoed Jong bestond eind 2022 uit 180 leden. De stuurgroep bestond uit Susanne Bergwerff-Verburg (KIEN), Kelly Boender (KIEN), Jeffrey Koerhuis (Nederlands Openluchtmuseum) en Jacomine Hendrikse (DutchCulture). De Activiteitenwerkgroep organiseerde, in samenwerking met de stuurgroep, zes activiteiten. We organiseerden een excursie naar het Rijksmuseum en kunsthandel Bruil&Brandsma

Works of Art, een online Netwerkbordel waarbij verschillende sprekers vertelden over hun loopbaan, een activiteit in de Katoendrukkerij in Amersfoort over immaterieel erfgoed en een excursie naar Haarlem met een rondleiding over de sporen van het slavernijverleden van de stad. De Social Mediawerkgroep heeft alle activiteiten online gepromoot. Helaas gingen twee andere georganiseerde activiteiten niet door wegens te weinig aanmeldingen.

Afgelopen jaar is er door studio Boemel ook een nieuwe website gemaakt voor Erfgoed Jong, die met de energieke uitstraling beter past bij de doelgroep. Verder is er samengewerkt met het Mastboomhuis, Brabants Heem, Agrarisch Erfgoed Nederland en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Tot slot is de stuurgroep in 2022 begonnen met het verkennen van de mogelijkheden om Erfgoed Jong bij andere organisaties onder te brengen. Hiervoor zijn verkennende gesprekken geweest.

Provincie Overijssel

Sinds 2015 draagt Provincie Overijssel bij aan de versterking van immaterieel erfgoed in deze provincie.

In 2022 zijn de met de provincie Overijssel afgesproken activiteiten voor zowel de periode 2019-2020 als voor de periode 2021-2022 uitgevoerd en afgerond. Voor de periode 2019-2020 betreft dit onder andere een Webinar 'Wat is immaterieel erfgoed' en een AmbachtenLab over wolverwerking.

Daarnaast zijn er voor de periode 2019-2020 ook een tweetal films gemaakt, een over het vieren en herdenken op 4 en 5 mei (in Ommen) en een over de Goastok uit respectievelijk Markelo en Hengelo.

Als aanvulling op het webinar 'Wat is immaterieel erfgoed' is ook een folder

ontwikkeld over immaterieel erfgoed die begin 2023 in de provincie verspreid wordt. In het kader van de regeling over de periode 2021-2022 is er zowel een maandelijkse bijdrage geleverd aan de nieuwsbrief van het Erfgoed Platform Overijssel (EPO) als een speciale nieuwsbrief gemaakt die geheel gewijd was aan immaterieel erfgoed. Daarnaast zijn er in totaal vijf trainingen op een aspect van borging aangeboden: een basistraining social media, een training social media voor gevorderden, 'Hoe fotografeer je immaterieel erfgoed', 'Immaterieel erfgoed en de omgevingswet' en een workshop immaterieel erfgoed en educatie.

Als gevolg van de coronabeperkingen die tot het eerste kwartaal 2022 van kracht waren zijn het overgrote deel van de activiteiten in de tweede helft van 2022 uitgevoerd.

Sallandse Bottermarkt te Raalte, een van de voorbeelden van immaterieel erfgoed in Overijssel.

Nederlands Caribisch gebied

UITWERKING VAN DE VERKENNING NAAR DE IMPLEMENTATIE VAN HET 2003 UNESCO-VERDRAG NEDERLANDS CARIBISCH GEBIED (rapport uit 2018)

Het Kenniscentrum geeft sinds 2015 uitvoering aan de door het ministerie van OCW toegekende subsidieaanvraag 'Werkzaamheden ter ondersteuning van het inventariseren en borgen van immaterieel erfgoed in Caribisch Nederland (Bonaire, Sint-Eustatius en Saba) en de Caribische landen (Curaçao, Aruba en Sint-Maarten)'. Het gaat daarbij om de capaciteitstraining voor beleidsmedewerkers per eiland en het opstellen van een implementatieplan voor de uitvoering van het immaterieel-erfgoedverdrag van UNESCO, alsook het ontwikkelen van een startkit voor het inventariseren en via een website ontsluiten van inventarissen immaterieel erfgoed met de eilanden.

Voor 2022 werd de projectsubsidie door het ministerie van OCW nogmaals, een laatste maal, verlengd omdat er naar verwachting dit jaar nog laatste zaken gerealiseerd zouden kunnen worden. In 2022 zijn de middelen voor de capaciteitstraining besteedt aan de lokale erfgoedprofessional Richenel Ansano die een

training heeft gegeven aan beleidsmakers en ambtenaren op Curaçao. Eenzelfde training heeft hij online gegeven aan beleidsmedewerkers en ambtenaren op Sint-Maarten en Sint-Eustatius.

In 2022 zijn de middelen voor de website en/of de startkit inventariseren als volgt besteedt: Curaçao heeft de bestaande website van de Nationale Unesco Commissie Curaçao aangevuld met [een aantal pagina's over immaterieel erfgoed](#). Aruba heeft een nieuwe website gebouwd over immaterieel erfgoed. Sint-Maarten heeft het restbudget, dat zij vorig jaar niet had gebruikt voor de website besteed aan hardware, zoals een projector, smart TV en opslagcapaciteit. Dit betekent dat bij de afronding van dit project kan worden vastgesteld dat [Bonaire](#), [Sint-Maarten](#), [Aruba](#) en [Curaçao](#) websites hebben gemaakt, dat Sint-Maarten daarnaast ook budget heeft besteed aan een startkit inventariseren. En dat Sint-Eustatius en Saba helaas geen websites hebben kunnen maken.

Vierlandenoverleg

Het Kenniscentrum participeert sinds enkele jaren in de werkgroep immaterieel erfgoed van het Vierlandenoverleg. Andere participanten zijn het ministerie van OCW, de Nationale Unesco Commissies van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. Sinds dit jaar zijn ook Bonaire en Sint-Eustatius vertegenwoordigd. Het Vierlandenoverleg vond 9 keer plaats in 2022. Er werd met name gesproken over de

nominatieprocedure voor een van de Unesco lijsten. Die procedure is er voor Nederland, maar ontbreekt voor de Caribische delen van het Koninkrijk. Op initiatief van het Kenniscentrum en met financiering vanuit OCW komen er vertegenwoordigers van de 6 eilanden uit Nederlands Caribisch gebied in februari 2023 bijeen om in een werkweek samen verder te werken aan deze procedure en een advies uit te kunnen brengen hierover aan de ministers binnen het Koninkrijk.

AmbachtenLab

In 2018 startte het Kenniscentrum in het Nederlands Openluchtmuseum met de ontwikkeling van het AmbachtenLab. Het AmbachtenLab is bedoeld als een methodiek om ambachten te borgen (levend houden, doorgeven en toekomstige beoefening mogelijk maken), waarbij het museum de locatie en het platform is waar het lab kan plaats vinden. Ambachtsmensen, vormgevers en studenten werken tijdens acht tot tien wekelijkse ontmoetingen samen in een kleinschalig workshop-denktankmodel aan de innovatie van een ambacht. De methodiek van het AmbachtenLab is vooral bedoeld om op het snijvlak van de museale collectie en ambachtelijke kennisoverdracht stakeholders met elkaar te verbinden. De methodiek doet een beroep op zowel de museale als de ambachtelijke kennis en vaardigheden rondom een ambacht, en verbindt deze tijdens het werkproces op een natuurlijke manier met elkaar.

In 2020 heeft het Kenniscentrum voor dit project een incidentele subsidie aangevraagd bij het Fonds voor Cultuurparticipatie, die vervolgens is toegekend. Nadat duidelijk werd dat door de coronacrisis de doorlooptijd van het project mogelijk niet gehaald zou worden, heeft het Kenniscentrum bij het Fonds voor Cultuurparticipatie één jaar uitstel aangevraagd. Dit uitstel is toegekend. Op 31 december 2022 is het project afgerond. Het is echter helaas niet gelukt om alle nog openstaande AmbachtenLabs te realiseren. Uiteindelijk zijn slechts twee van de vier geplande AmbachtenLabs die door het Fonds voor Cultuurparticipatie zouden worden gefinancierd uitgevoerd. In 2021 was dat het AmbachtenLab 'Borduren' in het Fries Museum en in 2022 het AmbachtenLab 'Klompen Maken' (stap 2) in het Nederlands Openluchtmuseum. Dit KlompenLab kon met medewerking van vier studenten van ROC Rijn IJssel in het eerste kwartaal van 2022 in het Nederlands Openluchtmuseum worden uitgevoerd. De resultaten van dit

Proefstalen van wol van Gescheperde kuddes, onderdeel van het AmbachtenLab.

Klompenlab zijn vervolgens tijdelijk opgenomen in de tentoonstelling 'Makers in Beeld' die in 2022 in het Openluchtmuseum te zien was.

Helaas hebben de AmbachtenLabs 'Vlechten van gebruiksvoorwerpen' in het Zuiderzeemuseum en 'Gouds plateel' in Museum Gouda niet meer kunnen plaatsvinden. Hier lagen verschillende redenen aan ten grondslag, zoals nasleep van corona waardoor studenten geen tijd hadden om deel te nemen en andere prioriteiten bij de collega-musea. Na overleg met het Fonds voor Cultuurparticipatie is afgesproken om de Labs in Zuiderzeemuseum en Museum Gouda inderdaad te annuleren. Het Fonds heeft toegezegd dat de projectsubsidie onder de coulancregeling Corona valt en het niet bestede deel daarom niet terugbetaald hoeft te worden. De overgebleven gelden worden nu ingezet om in 2023 andere werkvormen uit te werken en te onderzoeken op toepasbaarheid. Met als doel dat het Kenniscentrum straks een breed pakket aan werkvormen heeft met betrekking tot de kennisoverdracht en borging van de ambachten, die op verschillende plekken kunnen worden toegepast en waar dus verschillende organisaties kunnen bijdragen aan de kennisoverdracht en de borging van de ambachten.

Zoals vermeldt in de paragraaf over de Provincie Overijssel heeft alleen het AmbachtenLab 'Wol van gescheperde kuddes' in december 2022 in de Museumfabriek in Enschede plaatsgevonden en zijn de bevindingen daar ook gepresenteerd. Het AmbachtenLab 'Vlechttechnieken en materialen' dat het Kenniscentrum zelf zou financieren en dat in samenwerking met ArtEZ, ROC Rijn IJssel en het Nederlands Openluchtmuseum zou worden georganiseerd, heeft nog niet plaatsgevonden.

SECTOROVERLEG AMBACHTEN

In 2022 is het Kenniscentrum als vaste deelnemer aangeschoven in het door het ministerie van OCW geïnitieerde Sectoroverleg Ambachten.

Met dit overleg, waarin naast enkele ambachtsmensen diverse vertegenwoordigers uit het vakonderwijs en het bredere ambachtenveld zitting hebben, wil het ministerie dat de aanwezige kennis, denkracht, creativiteit en netwerk wordt samengebracht om voor de periode 2022-2024 een concreet plan voor de vergroting van de slagkracht van de ambachtensector te ontwikkelen.

In het kader van het OCW-programma 'De innovatieve kracht van ambachten, vakmanschap en ontwerp' heeft het ministerie middelen beschikbaar gesteld om de ambachten en het vakmanschap in Nederland in de periode 2022-2024 te kunnen behouden en versterken.

Het Sectoroverleg Ambachten hoopt met zijn ambities en in 2023 te ontwikkelen plannen te bereiken dat het ministerie van OCW ook na 2024 (structureel) middelen beschikbaar zal blijven stellen voor het behouden en de versterking van de ambachten en het vakmanschap in Nederland.

TENTOONSTELLING

'Dier, Mens & Traditie'

In 2020 nam het Kenniscentrum het initiatief om, in samenwerking met het Natuurhistorisch museum in Rotterdam, het Vlaamse Centrum voor Agrarische Geschiedenis en diverse erfgoedgemeenschappen, de tentoonstelling 'Dier, Mens & Traditie' te maken. De expositie was te zien van 5 juni 2021 tot 30 januari 2022 en werd bezocht door ruim 29.000 mensen.

De expositie in Rotterdam toont een twaalftal vormen van immaterieel erfgoed waarin dieren centraal staan: van kievitseieren zoeken (en de nesten beschermen), de schapsherder met rondtrekkende kudde, tot de valkerij en de Anansi verteltraditie. De tentoonstelling is ontwikkeld in co-creatie met de erfgoedgemeenschappen. Het initiatief voor deze expositie kwam voort uit de onderzoekslijn 'Immaterieel Erfgoed in Beweging' (Kennisagenda 2018-2021), waarin erfgoed dat te maken heeft met veranderende normen en waarden in de samenleving, aan de orde kwam. In dit geval was dat het debat rondom het dierenwelzijn. Speciaal hiervoor werd een dialoogtafel met vragen en stellingen ontworpen, in samenwerking met het Centre for Sustainable Animal Stewardship (Universiteit Utrecht en Wageningen University & Research). Ook werd er voor de tentoonstelling [een magazine](#) uitgebracht.

Kennisagenda 2021-2024

Ons onderzoek richt zich op de kansen en uitdagingen voor beoefenaars en beheerders van immaterieel erfgoed op het gebied van duurzaamheid en diversiteit. Met de resultaten van ons onderzoek willen we allereerst bijdragen aan de toekomst van het immaterieel erfgoed zelf: hoe ondersteunen we erfgoedgemeenschappen in het toekomst geven aan hun erfgoed? Bovendien willen we beter zichtbaar maken waar immaterieel erfgoed een belangrijke bijdrage kan leveren bij de aanpak van grote maatschappelijke uitdagingen van onze tijd: waar kan immaterieel erfgoed het verschil maken op het gebied van duurzaamheid en diversiteit? Tegelijkertijd willen we onszelf als Kenniscentrum ook een spiegel voorhouden: hoe werken we als Kenniscentrum inclusief en waar kunnen we onze eigen inventarisatiemethodieken verbeteren? Uit deze vragen werken we aan drie onderzoeksgebieden met subthema's:

- **Immaterieel Erfgoed & Ecologische Duurzaamheid**
 - De bijdrage van immaterieel erfgoed aan biodiversiteit en klimaatadaptatie
 - Verduurzaming van het eigen erfgoed
- **Immaterieel Erfgoed & Diversiteit**
 - Jongeren in het bestuur van je erfgoed
 - Nieuwe doelgroepen betrekken bij je erfgoed
 - Inclusiever werken als Kenniscentrum
 - Jongeren en identiteit
 - Immaterieel erfgoed en het koloniaal verleden
 - Immaterieel erfgoed en genderrollen
 - Internationale samenwerking
- **Immaterieel Erfgoed & Inventarisatiemethodieken**
 - Impact van de Inventaris en 'erkenning'
 - Evaluatie van de borgingsplannen
 - Waarden
 - Clusters

De opzet van elk onderzoeksgebied is gepubliceerd op de [website](#) van het Kenniscentrum.

In 2022 is de Kennisagenda 2021-2024 in de vorm van een [publicatie](#) gepresenteerd en op 14 november tijdens het congres 'Lets celebrate our Heritage: the next 50' aan de voorzitter van de Nederlandse UNESCO Commissie en vertegenwoordigers van Aruba, St. Maarten en Curaçao aangeboden. De Kennisagenda biedt een overzicht van het onderzoeksprogramma dat het Kenniscentrum tussen 2021 en 2024 uitvoert.

De publicatie *Verduurzamen van immaterieel erfgoed*, die onderdeel uitmaakt van het onderzoeksgebied Immaterieel erfgoed en Duurzaamheid van de Kennisagenda 2021-2024, is in november 2022 gepubliceerd. Het doel van de publicatie is om erfgoedgemeenschappen te inspireren om acties te ondernemen om hun immaterieel erfgoed op een duurzamere manier te beoefenen. Tijdens de IE-dag van 12 november is er over dit thema een workshop gegeven. Het Kenniscentrum is in 2022 partner geworden in de Nationale Bijenstrategie in het kader van het onderzoeksgebied Immaterieel Erfgoed & Duurzaamheid.

Hoger Onderwijs & Onderzoeksprojecten

Vanuit het onderzoeksgebied **Immaterieel Erfgoed & Ecologische Duurzaamheid** wordt er samengewerkt met het Centrum Agrarische Geschiedenis (Vlaanderen) aan het project Water & Land. Dit project is gestart in 2020 met subsidie van de Vlaamse overheid. Het onderzoeksproject focust op drie actuele uitdagingen die nauw met elkaar samenhangen: waterbeheer, biodiversiteit en bodemvruchtbaarheid.

We onderzoeken hoe immaterieel erfgoed een hefboom kan zijn voor ecologische duurzaamheid. In het kader van het Vlaamse onderzoek is er een bijeenkomst geweest met Vlaams en Nederlandse watermolenaars. Daarnaast zijn er interviews afgenomen met beoefenaars en experts. Een deel van deze interviews is terug te horen in de podcast die wordt ontwikkeld. Binnen het project wordt er onder andere samengewerkt met Wageningen University & Research.

In het kader van het onderzoeksgebied **Immaterieel Erfgoed & Diversiteit** hebben derdejaarsstudenten

van de Radboud Universiteit in de eerste helft van 2022 als eerste verkenning erfgoedgemeenschappen in Nederland die een connectie hebben met het Middellandse gebied (met name Marokko en Turkije) in kaart gebracht. Naast herkenbare borgingsuitdagingen zoals het betrekken van de volgende generatie concluderen de studenten dat er door de geïnterviewden in Nederland mogelijkheden worden gezien om de contacten te leggen met de gemeenschappen in het Middellandse gebied. Medewerkers van het Kenniscentrum verzorgden daarnaast meerdere gastcolleges aan bijvoorbeeld de Reinwardt Academie, de Universiteit van Amsterdam, Erasmus Universiteit en Bayerische Akademie der Wissenschaften, München.

Tot slot hebben vijf studenten van de Reinwardt Academie bij het Kenniscentrum onderzoek gedaan in het kader van een 'Student Takeover'. De vraag waar de studenten drie weken intensief aan gewerkt hebben, ging over de mogelijkheden van het organiseren van een Immaterieel Erfgoed-weekend.

ERFGOEDACADEMIE

Naast onderzoekers en erfgoedgemeenschappen zijn beleidsmakers van gemeenten en provincies een belangrijke doelgroep voor het Kenniscentrum. Door de samenwerking met de ErfgoedAcademie via een vaste presentatie over immaterieel erfgoed en beleid in de

cursus 'Erfgoed: een kennismaking' bereiken we deze doelgroep beter. Deze cursus vindt twee keer per jaar plaats. De presentaties over immaterieel erfgoed waren op 8 februari en 22 september. Daarnaast is in 2022 de organisatie gestart van het congres 'Veelzijdig immaterieel erfgoed: kansen voor beleidsmakers' dat op 20 april 2023 wordt georganiseerd.

Internationale Betrekkingen

Internationaal: adviesfuncties

In 2022 heeft het Kenniscentrum, als bij UNESCO geaccrediteerde Ngo, aan beide belangrijke UNESCO-jaarvergaderingen deelgenomen. Van 5 tot en met 7 juli vond de General Assembly plaats bij UNESCO in Parijs (online deelname) en van 26 november tot 3 december 2022 vond de 17de Sessie van het Intergouvernementeel Comité inzake de Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed plaats in Rabat,

Marokko. Hier trad het Kenniscentrum onder andere op als adviseur voor de Nederlandse delegatie. Het Kenniscentrum was hier met vier deelnemers vertegenwoordigd en heeft ook enkele presentaties verzorgd tijdens het parallel georganiseerde ICH NGO FORUM. Deze presentaties hadden vooral betrekking op de Kennisagenda 2021-2024 van het Kenniscentrum.

Uitvoeringspartner programma Internationale Erfgoedsamenwerking (2021-2024)

Onderdeel van het internationaal cultuurbeleid van Nederland is sinds een aantal jaren het programma Gedeeld Cultureel Erfgoed (GCE); met ingang van 2021 omgedoopt tot Internationale Erfgoedsamenwerking (IE). Nadat de aanvraag van het Kenniscentrum om aan dit programma te kunnen deelnemen in de loop van 2021 was gehonoreerd, is het Kenniscentrum als uitvoeringspartner tot dit programma toegetreden.

Het Kenniscentrum zal zich in tegenstelling tot de andere uitvoeringspartners: DutchCulture, de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en het Nationaal Archief, als enige volledig focussen op immaterieel erfgoed. Met de inzet op immaterieel erfgoed en vooral op het gedeelde immaterieel erfgoed van erfgoedgemeenschappen met een migratieachtergrond in Nederland en van erfgoedgemeenschappen in herkomstlanden als Suriname, India, Indonesië en het Nederlands Caribisch gebied zal het Kenniscentrum een gewenste aanvulling kunnen

zijn op het programma Internationale Erfgoedsamenwerking.

Op 1 september 2022 is de nieuw geworven projectcoördinator Internationale Erfgoedsamenwerking bij het Kenniscentrum gestart. Naast deelname aan het reguliere coördinatorenoverleg met de andere uitvoeringspartners zijn de gesprekken gestart met alle stakeholders. Waarbij gedacht moet worden aan de Nederlandse posten in de genoemde focuslanden, andere Ngo's, maar vooral ook erfgoedgemeenschappen om hun behoeftes m.b.t. internationale samenwerking in kaart te brengen. Zodat er vanuit die behoefte, bottom-up, internationale samenwerkingsprojecten kunnen worden ontwikkeld. Voor 2023 zal er vooral een focus liggen op de samenwerking met erfgoedgemeenschappen in Suriname, voortkomend uit de actuele intensivering van de samenwerking met Suriname die zowel in Nederland en Suriname hoog op de agenda staat.

In 2022 kwam het begrip immaterieel erfgoed veel voorbij in de media. Meer dan in 2021. Ook is er onder journalisten meer kennis rondom het begrip immaterieel erfgoed: er werden minder fouten gemaakt in de formulering van teksten ten opzichte van voorgaande jaren. Vooral rondom de 200ste bijschrijving in de Inventaris verschenen berichten: onder meer RTL en *Linda* publiceerden hierover. Ook werd het nieuws rondom de bijschrijvingen opgepikt door de regionale pers.

In 2022 verschenen enkele artikelen over dynamisch immaterieel erfgoed. Zo publiceerde *Trouw* op 14 mei een artikel over onder andere Paasvuren en op de blog *Rivierverhalen* verscheen een artikel over Ambachtelijke Riviervisserij.

In het *Noordhollands Dagblad* verscheen op 29 juli een artikel naar aanleiding van de dr. Albert van der Zeijdenscriptieprijs.

ONLINE MEDIA

In 2022 had het Kenniscentrum 1.810 volgers op Facebook (t.o.v. 1.397 in 2021) en 1.444 volgers op Instagram (t.o.v. 1.278 in 2021). Facebook had in 2022 een bereik van 24.393 (een daling van 19,1% t.o.v. 2021) en Instagram een bereik van 4.478 (een stijging van 31,2% t.o.v. 2021). Op LinkedIn was het aantal volgers op 31 december 2022 1.189. Het Kenniscentrum werd op Twitter op 31 december door 684 personen gevolgd.

Iedere twee maanden ontvingen zo'n 700 abonnees de nieuwsbrief 'IE-mail' vanuit het Kenniscentrum, met daarin nieuws vanuit het Kenniscentrum en vanuit het netwerk.

De nieuwsbrief werd in 2022 goed gelezen: gemiddeld is deze door 55-60% van de ontvangers geopend.

Indisch koken en de Indische rijsttafeltraditie; dit immaterieel erfgoed werd in 2022 bijgeschreven in de Inventaris.

Paasvuur in Espelo. Het paasvuur is een vorm van immaterieel erfgoed dat in 2022 in het nieuws is geweest.

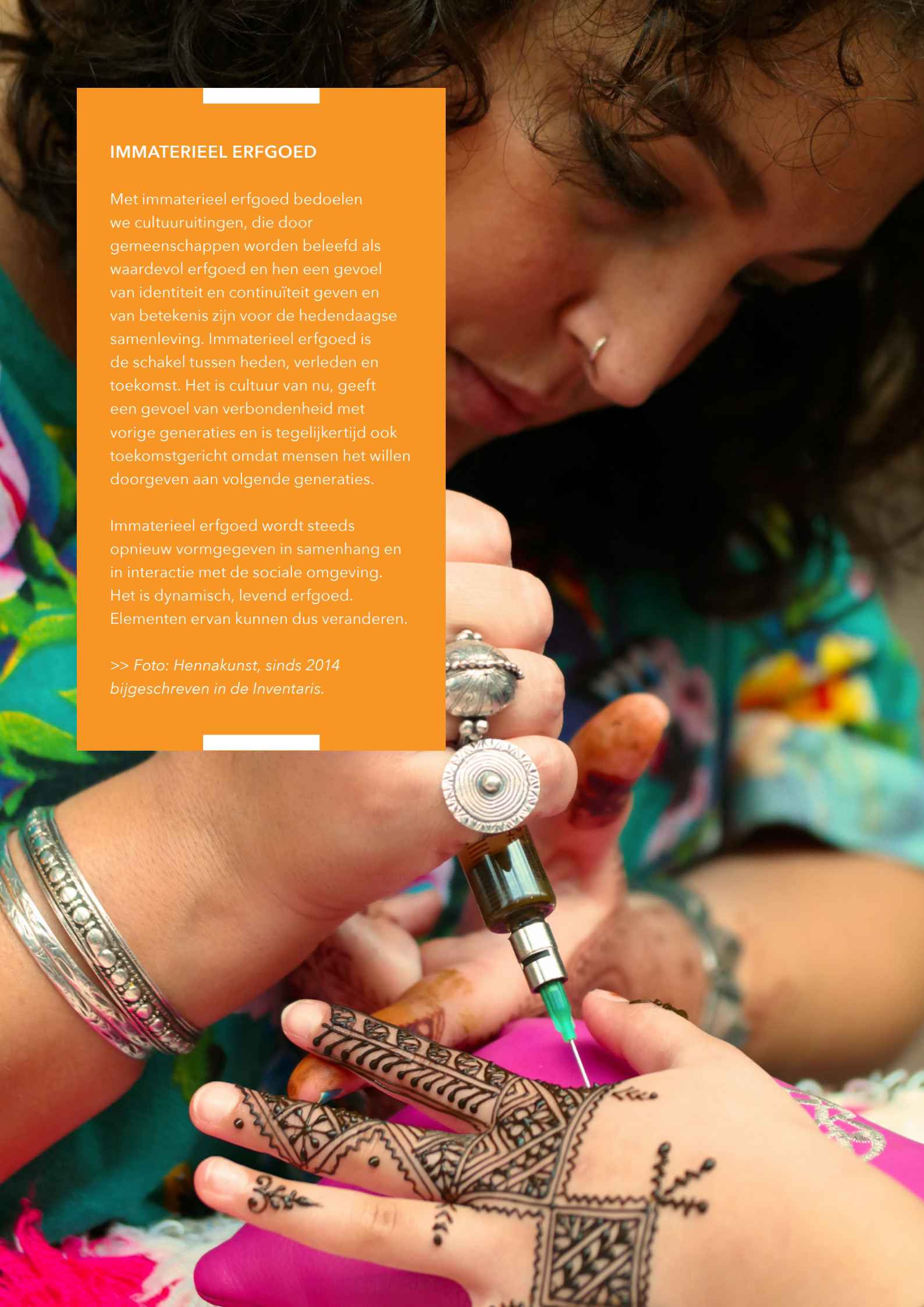
“Er is onder journalisten meer kennis rondom het begrip immaterieel erfgoed.”

IMMATERIEEL ERFGOED

Met immaterieel erfgoed bedoelen we cultuuruitingen, die door gemeenschappen worden beleefd als waardevol erfgoed en hen een gevoel van identiteit en continuïteit geven en van betekenis zijn voor de hedendaagse samenleving. Immaterieel erfgoed is de schakel tussen heden, verleden en toekomst. Het is cultuur van nu, geeft een gevoel van verbondenheid met vorige generaties en is tegelijkertijd ook toekomstgericht omdat mensen het willen doorgeven aan volgende generaties.

Immaterieel erfgoed wordt steeds opnieuw vormgegeven in samenhang en in interactie met de sociale omgeving. Het is dynamisch, levend erfgoed. Elementen ervan kunnen dus veranderen.

>> Foto: Hennakunst, sinds 2014
bijgeschreven in de Inventaris.

Organisatie en financiële verantwoording

Met ingang van 1 juni 2022 is de organisatiestructuur van het Kenniscentrum veranderd. Deze verandering was de uitkomst van een organisatieontwikkelingstraject dat aan het einde van 2021 met de ondersteuning van een externe adviseur was ingezet. De aanleiding voor dit traject was tweeledig, zowel intern door personele veranderingen als het plotse wegvallen van het Hoofd Kennisontwikkeling als ook extern door de doorgaande ontwikkelingen buiten het Kenniscentrum die nopen tot heroverweging van de inrichting van het Kenniscentrum qua structuur en werkwijze. Door de permanente aanwas van het aantal aanmeldingen voor het Netwerk en bijschrijvingen in de Inventaris nemen de taken vooral op het gebied van Erfgoedzorg evenredig toe. Om die toenemende vraag praktisch het hoofd te kunnen bieden moest het Kenniscentrum organisatorisch toekomstbestendiger worden gemaakt.

Hiertoe is met ingang van 1 juni de organisatiestructuur als volgt veranderd: de directeur van het Kenniscentrum, Marco van Baalen, is en blijft uitvoerend eindverantwoordelijk voor het Kenniscentrum maar heeft de focus vooral op de inhoud en de externe relaties. Direct daaronder is de nieuwe functie gecreëerd van Hoofd Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland. Deze functionaris geeft leiding aan het hele team van het Kenniscentrum en focust op de planning, de interne processen, de financiën en de samenwerking binnen het Nederlands Openluchtmuseum. Deze functie wordt vervuld door Saskia van Oostveen, die hiervoor Hoofd Erfgoedzorg was. De beide teams Erfgoedzorg en Kennisontwikkeling worden met ingang van 1 juni gecoördineerd door respectievelijk Pieter van Rooij en Susanne Bergwerff-Verburg. Door deze organisatieverandering, die door de gehele organisatie wordt gedragen, is er meer samenhang tussen de teams en kan de organisatie efficiënter opereren.

Daarnaast is de organisatie in de loop van 2022 ook weer op volle bezetting gekomen, doordat de openstaande vacatures konden worden ingevuld. Aanvullend zijn er ook twee nieuwe functies gecreëerd namelijk die van communicatiemedewerker en die van coördinator Internationale Erfgoedsamenwerking. Dit betekent dat de organisatie van het Kenniscentrum aan het einde van 2022 uit vijftien medewerkers bestaat. Een overzicht van alle medewerkers vindt u op pagina 30-31 van dit Activiteitenverslag.

In de loop van 2022 kon er door de afgenomen coronapandemie ook weer meer op kantoor gewerkt worden. In lijn met het beleid van het Nederlands Openluchtmuseum, waar het Kenniscentrum onderdeel van uit maakt, is besloten dat ook na de coronapandemie 50% vanuit huis gewerkt zal blijven worden.

Met de verandering van de organisatiestructuur is ook de overlegstructuur met ingang van 1 juni 2022 aangepast. Zo worden de maandelijkse teamoverleggen van het Kenniscentrum sindsdien geleid door het Hoofd van het Kenniscentrum. Tweewekelijks vond er overleg plaats tussen directeur, Hoofd en de beide teamcoördinatoren. De beide teamcoördinatoren voerden ook tweewekelijks overleg met hun team. Het Hoofd voerde zeer regelmatig bilaterale gesprekken met alle medewerkers van het Kenniscentrum. De directeur had tweewekelijks bilateraal overleg met het hoofd en maandelijks met de bestuurder van het Kenniscentrum. Toezicht vond plaats vanuit de raad van toezicht van de Stichting Het Nederlands Openluchtmuseum.

De raad van advies van het Kenniscentrum kwam in 2022 viermaal bij elkaar. Op 21 januari en 15 september digitaal en op 17 juni en 7 december fysiek in Arnhem. De raad bracht gevraagd en ongevraagd inhoudelijke adviezen uit.

De Toetsingscommissie Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland kwam in 2022 viermaal bij elkaar. De reguliere voorjaarsvergadering in verband met de voordrachten voor de Inventaris vond fysiek plaats op het kantoor in Arnhem op 27 juni. De najaarsvergadering in verband met de voordrachten voor de Inventaris vond plaats in twee sessies. De eerste op 1 november op kantoor in Arnhem, de tweede online op 7 december. Voorafgaand aan de reguliere voorjaarsvergadering werd er op 19 april in Arnhem

een extra vergadering belegd onder andere om de exitprocedure voor de Inventaris vast te stellen.

De jaarrekening van Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland wordt sinds 2018 opgenomen in het jaarverslag en de jaarrekening van het Nederlands Openluchtmuseum. Voor financiële verantwoording wordt daar naar verwezen. Het jaarverslag en de jaarrekening van het Nederlands Openluchtmuseum is te vinden op www.openluchtmuseum.nl.

Het Kenniscentrum organiseert regelmatig workshops.

Activiteitenoverzicht 2022

- **6 januari:** Lezing Erfgoedvereniging Heemschut, digitaal
- **21 januari:** Vergadering Raad van Advies, digitaal
- **3 februari:** Webinar Jongeren en Erfgoed vanuit het project #ThisisPrikko - Lessons learned, LKCAtelier/digitaal
- **7 februari:** Ontvangst studenten Radboud Universiteit, Nederlands Openluchtmuseum
- **8 februari:** Introductie cursus Immaterieel Erfgoed i.s.m. Erfgoed Academie, digitaal
- **16 februari:** Training Bouwen aan een Borgingsplan 1, digitaal
- **2 maart:** Training Bouwen aan een Borgingsplan 2, digitaal
- **11 maart:** Bijeenkomst IE en educatie, georganiseerd door Meesterschapsteam Cultuureducatie, Nederlands Openluchtmuseum
- **17 maart:** Gastcollege Erfgoededucatie, Universiteit van Amsterdam
- **28 maart:** Opdracht aan docentopleiding BKV ArtEZ eerstejaars, 1^e bijeenkomst, Nederlands Openluchtmuseum
- **30 maart:** Bijeenkomst klankbordgroep Water en Land, CAG en het Kenniscentrum, i.s.m. erfgoedgemeenschappen en wetenschappers, digitaal
- **6 april:** Training Bouwen aan een Borgingsplan 3, digitaal
- **15 april:** Bijschrijving Kaaskoningin, Bodegraven
- **22 april:** Afscheidssymposium Wil Munsters, Hogeschool Zuyd
- **24 april:** IE in Museum, Diamantbewerken, Nederlands Openluchtmuseum
- **25 april:** Presentatie en rondleiding aan vertegenwoordiging van drie Poolse NGO's i.s.m. LKCA, n.a.v. AmbachtenLabs en Ambachtenwerkplaats, Nederlands Openluchtmuseum
- **25 april:** Presentatie over immaterieel erfgoed tijdens ALV Koninklijke Nederlandse Klokkenspelvereniging (Beiaardcultuur)
- **16, 17, 18 mei:** Training AVG als onderdeel van Training op een aspect van borging, digitaal
- **20 mei:** Cultuurcongres Overijssel, Kampen
- **22 mei:** IE in Museum, Schutterijen, Nederlands Openluchtmuseum
- **30 mei t/m 16 juni:** Student Take Over - Onderzoek IE-evenement door studenten van de Reinwardt Academie, Nederlands Openluchtmuseum
- **31 mei:** Bijschrijving Drukkunst, Huis van het Boek
- **2 juni:** Erfgoed Symposium BNG, Gevangenis museum Veenhuizen
- **7 juni:** Training Wat is IE? als onderdeel van Training op een aspect van borging voor Overijssel, digitaal
- **7 juni:** Bijeenkomst watermolenaars CAG (Onderzoeksproject), digitaal
- **9 juni:** CAG-dag, symposium, Leuven
- **12 juni:** IE in Museum, Morse als communicatiemiddel, Nederlands Openluchtmuseum
- **14 juni:** Training Wat is IE? als onderdeel van Training op een aspect van borging voor Overijssel, digitaal
- **17 juni:** Vergadering Raad van Advies, Nederlands Openluchtmuseum
- **19 juni:** IE in Museum, Levende Nederlandse Folkloredag, Nederlands Openluchtmuseum
- **22 juni:** Bijschrijving Goors School en Volksfeest, Goor
- **25 juni:** Uitreiking UNESCO-certificaat Valkerij, Hulshorst
- **27 juni:** Vergadering Toetsingscommissie, Nederlands Openluchtmuseum
- **Eind juni:** Social media (basisniveau) als onderdeel van Training op een aspect van borging voor Overijssel, digitaal
- **5 en 6 juli:** General Assembly UNESCO-ICH, digitaal
- **17 juli:** IE in Museum, Shanties zingen, Nederlands Openluchtmuseum

- **18 juli:** Das internationale 'ICH & Museums Project', Workshop 'KultuurErben II - die Medialisierung von immateriellem Kulturerbe', Bayerische Akademie der Wissenschaften, München
- **29 juli:** Bijschrijving Skûtsjesilen, Grou
- **30 juli:** Penning van Zomercarnaval, door Jandino Asporaat, Stadhuis Rotterdam
- **7 augustus:** Bijschrijving Beugelen, Nederlands Openluchtmuseum
- **13 augustus:** IE in Museum, Beiaardcultuur, Nederlands Openluchtmuseum
- **28 augustus:** IE in Museum, Corsocultuur, Nederlands Openluchtmuseum
- **2 september:** Workshop Erfgoed in Beweging, Brabants Heem en Erfgoed, Breda
- **4 september:** Bloemencorso Zundert, Zundert
- **10 september:** IE in Museum, Heggenvlechten, Nederlands Openluchtmuseum
- **11 september:** Bloemencorso Lichtenvoorde, Uitreiking UNESCO-certificaat, Lichtenvoorde
- **13 september:** Training Social Media (gevorderden) als onderdeel van Training op een aspect van borging voor Overijssel, digitaal
- **15 september:** Vergadering Raad van Advies, digitaal
- **21 september:** Gastcollege IE bij Reinwardt Academie, Amsterdam
- **22 september:** Participatiestudiedag en pitch werkwijze Kenniscentrum rond bewustwording Nederlands Instituut Turkije, digitaal
- **24 september:** Bijschrijving Kermiscultuur, Weert
- **24 en 25 september:** Ambacht in Beeld Festival, NDSM-terrein Amsterdam
- **29 september:** Lezing immaterieel erfgoed bij Erfgoed Jong, Katoendrukkerij Amersfoort
- **3 oktober:** Waddensymposium, Nes
- **5 oktober:** Training financiering/subsidies deel 1, als onderdeel van Training op een aspect van borging, digitaal
- **6 en 7 oktober:** Museumcongres, Rotterdam
- **11 oktober:** Training financiering, presentatie Fonds voor Cultuurparticipatie, als onderdeel van Training op een aspect van borging, digitaal
- **29 oktober:** Training financiering/subsidies deel 2, als onderdeel van Training op een aspect van borging, Nederlands Openluchtmuseum
- **1 november:** Vergadering Toetsingscommissie, Nederlands Openluchtmuseum
- **12 november:** Feestelijke IE-dag, Nederlands Openluchtmuseum
- **14 november:** 10 jaar ratificatie UNESCO Verdrag, Kasteel Woerden
- **15 november:** Training fotografie, als onderdeel van Training op een aspect van borging voor Overijssel, digitaal
- **19 november:** Training fotografie, als onderdeel van Training op een aspect van borging voor Overijssel, Haarle
- **22 november:** Expertencommissie Vlaanderen, Brussel
- **23 november:** Training financiering/subsidies, als onderdeel van Training op een aspect van borging voor Overijssel, digitaal
- **29 november:** Training fotografie, als onderdeel van Training op een aspect van borging voor Overijssel, digitaal
- **30 november:** Webinar IE en Omgevingswet, i.s.m. Erfgoed Academie, digitaal
- **1 december:** Uitreiking Erfgoedvrijwilligersprijs, Den Haag
- **28 november t/m 5 december:** Intergouvernementele Commissie/ICH-Forum UNESCO, Rabat
- **28 november:** ICH-Forum UNESCO - Presentatie Kenniscentrum en werkwijze, Rabat
- **28 december:** ICH-Forum UNESCO - Water & Land, Rabat
- **2 december:** Intergouvernementele Commissie/ICH-Forum UNESCO - Side Event - The Inventory as an Interactive Safeguarding Tool, presentaties en panelgesprek, Rabat
- **7 december:** Vergadering Raad van Advies, Nederlands Openluchtmuseum
- **7 december:** Extra vergadering Toetsingscommissie
- **10 december:** Dag van de Molenaar, Amsterdam
- **13 december:** Gastcollege Erasmus Universiteit MA Tourism, Culture, Heritage, Nederlands Openluchtmuseum
- **18 december:** IE in Museum, Schoonrijden, Nederlands Openluchtmuseum
- **20 december:** Training Omgevingswet, als onderdeel van Training op een aspect van borging voor Overijssel, digitaal

BESTUURDER

- Mr. B. (Teus) Eenkhoorn

MEDEWERKERS

- Dr. M. (Marlous) van den Akker, wetenschappelijk medewerker per 1 oktober in dienst
- M.J.J.L.H. (Marco) van Baalen, directeur
- Dr. H.E. (Jet) Bakels, wetenschappelijk medewerker
- N. (Nicole) Boeijink, office manager; per 1 september in dienst
- K. (Kelly) Boender MA, adviseur erfgoedzorg
- K. (Karljin) Bruggeman MA, adviseur erfgoedzorg; per 12 september uit dienst
- Dr. S.M. (Sophie) Elpers, wetenschappelijk medewerker; per 15 augustus uit dienst
- K. (Krista) Geenhuizen, adviseur erfgoedzorg; per 1 november in dienst
- Drs. N. (Nazreen) Ghauharali, coördinator Internationale Erfgoedsamenwerking; per 1 september in dienst
- F. (Frank) Hemeltjen, adviseur erfgoedzorg
- Drs. H.G. (Riet) de Leeuw, adviseur erfgoedzorg; per 1 augustus in dienst
- Drs. S. (Saskia) van Oostveen, afdelingshoofd erfgoedzorg; per 1 juni Hoofd Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland
- P.J.J.H.M. (Pieter) van Rooij, adviseur erfgoedzorg; per 1 juni coördinator Team Erfgoedzorg
- Dr. M. (Mark) Schep, wetenschappelijk medewerker
- L.B.M. (Lisane) Verbeek MA, office manager; per 6 april uit dienst
- S. (Susanne) Verburg MA, wetenschappelijk medewerker; per 1 juni coördinator Team Kennisontwikkeling
- A. (Bas) Visscher, communicatiemedewerker; per 1 september in dienst
- Dr. R. (Rozemarijn) van de Wal, wetenschappelijk medewerker; per 1 oktober in dienst

PROJECTMEDEWERKERS

- L. (Liliane) de Geus MA, MSc, freelance medewerker immaterieel erfgoed Bonaire

- Drs. E. (Elise) Meier, tijdelijk adviseur erfgoedzorg; per 31 augustus uit dienst
- B (Bibi) Silvertant, tijdelijk wetenschappelijk medewerker; per 15 augustus uit dienst

STAGIAIRES

- A. (Anouk) van Baggem, stagiaire bij team Erfgoedzorg; van 1 november 2021 tot 1 februari 2022
- A. (Anouck) Fietje, stagiaire bij Team Kennisontwikkeling; per 5 september
- M. (Mary Bo) Amptmeijer, stagiaire bij Team Erfgoedzorg; per 28 oktober

RAAD VAN TOEZICHT

- Mr. Th.C. (Thom) de Graaf, vicepresident van de Raad van State (voorzitter)
- M.(Marc) Adriani, Hoofdredacteur BNR, Podcastmaker - Unwritten Media
- Drs. C. (Chris) Breedveld, Grootmeester van het Huis van Zijne Majesteit de Koning
- Y. (Yasemin) Cegerek, wethouder gemeente Heerde, voormalig Tweede Kamerlid
- Drs. E. (Ester) van Eupen, HR manager Alliander
- R.P. (Patricia) Hoytink-Roubos, burgemeester gemeente Overbetuwe, vicevoorzitter VNG Gelderland
- Drs. E.M. (Engelhardt) Robbe RA, voormalig CQO Deloitte en lid van de Raad van Bestuur en voormalig CFO NS Groep NV NV
- Drs. A.S.M. (Rian) Vreeburg, voormalig lid directie ANWB Hulpverlening
- G.Y. (Yvonne) van der Zee, toezicht en bestuur cultuur en erfgoed, voormalig cultuuradviseur en ontwikkelaar QC

RAAD VAN ADVIES

- Drs. M.E.W. (Marielies) Schelhaas, secretaris-directeur Nederlandse UNESCO Commissie (voorzitter)
- Dr. Paul (P.J.M.) Bastiaansen, natuurkundige, voorzitter Corsokoepel; per 15 september afgetreden

- Dr. Hendrik (H.) Henrichs, voorzitter Toetsingscommissie Inventaris Immaterieel Erfgoed, emeritus UHD cultuurgeschiedenis en public history UU
- Ruben (R.) Severina, lid Adviescollege Dialooggroep Slavernijverleden, oud-voorzitter SPLIKA, lid bestuur NiNsee
- Drs. Patrick (P.J.G.M.) Timmermans, directeur-bestuurder Erfgoed Brabant
- Drs. Urwin (U.C.) Vyent, directeur NiNsee
- Geertje (G.W.) Jacobs, directeur EKWC; per 7 december toegetreden
- Christian (C.) Pfeiffer, beleidsmedewerker Erfgoedvereniging Heemschut en molenaar; per 15 september toegetreden

TOETSINGSCOMMISSIE INVENTARIS IMMATERIEEL ERFGOED NEDERLAND

- Dr. Hendrik (H.) Henrichs, emeritus UHD cultuurgeschiedenis en public history UU (voorzitter)
- Drs. Marieke (M.A.) Brugman, Senior adviseur Nederlandse UNESCO Commissie
- Sarah Kaerts MA, stafmedewerker Werkplaats immaterieel erfgoed (België); per 11 juni toegetreden
- Jana Kerremans, stafmedewerker Werkplaats immaterieel erfgoed (België); per 11 juni afgetreden

- Drs. Arjen (A.H.A.G.) Kok, senior onderzoeker museale sector bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Hanneke (H.) Kramer MA, zelfstandig textielrestaurator en conserveringsadviseur
- Drs. Wim Manuhutu, historicus gespecialiseerd in erfgoed, cultuur en diversiteit
- Drs. Angelo (A.L.Th.) Tromp, Project Manager Pride Photo Award cultureel ondernemer en fondswerver

KLANKBORDGROEP VANUIT DE ERFGOEDGEMEENSCHAPPEN

- Norbert van Berckel, Driekoningen 's-Hertogenbosch
- Drs. Patrick Cramers, Circuscultuur
- Drs. Cor (C.N.) Crans, Cultuur van het pijproken
- Boukje van Eетро, Brabantsedag Heeze
- Dr. Frans Jansen, Kortebaandraverij Stompwijk
- Han Knol, Corso Vollenhove
- Hans van Kruchten, Draaksteken Beesel
- Fatima Oulad Thami, Hennakunst
- Bram Poldervaart MA, Brielse Maskerade
- Cees Pronk, Smeden in Andelst
- Ir. Lex Roeleveld, Heggenvlechten
- Prof. dr. Bernard (B.H.) Stolte, Groningens Ontzet
- Karel Willems MSc, Zomercarnaval Rotterdam
- Pauline Willemse, Diamantbewerken

Samenwerkingspartners

PARTNERS VAN HET KENNISCENTRUM IMMATERIEEL ERFGOED NEDERLAND IN 2022

- Erfgoedgemeenschappen aangesloten bij Netwerk en Inventaris
- UNESCO Living Heritage Entity
- Intergouvernamenteel Comité van het 2003 UNESCO Verdrag
- ICH-NGO Forum
- Nederlandse UNESCO Commissie
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Directie Erfgoed & Kunsten)
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Universiteit Utrecht (Erfgoed & Publieksgeschiedenis Lab)
- Meertens Instituut
- Fonds voor Cultuurparticipatie
- Mondriaan Fonds
- Fonds Familie Heersink
- Reinwardt Academie
- Werkplaats immaterieel erfgoed (België)
- Vlaamse Overheid
- Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie Amateurkunst
- Wendy van Wilgenburg
- Amsterdamse Filmstichting
- Projectbureau Cultural Motion
- Nederland Monumentenland
- Museumpeil

CARIBISCHE REGIO

- Dutch Caribbean ICH Committee
- Werkgroep Vierlandenoverleg

PROVINCIAAL NIVEAU

- Provincie Overijssel
- Erfgoedhuis Zuid-Holland
- Erfgoed Gelderland
- Erfgoed Brabant
- Brabants Heem

KENNISAGENDA

- UNESCO Leerstoel Vrije Universiteit Brussel
- Radboud Universiteit
- Wageningen University & Research
- Rijksuniversiteit Groningen/Campus Fryslân

- Finnish Heritage Agency
- Natuurhistorisch Museum Rotterdam
- Centre for Sustainable Animal Stewardship (Universiteit Utrecht & Wageningen University & Research)
- Centrum Agrarische Geschiedenis Leuven
- Imagine IC
- Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie Amateurkunst
- Erfgoed Academie
- DutchCulture
- NatuurCollege

AMBACHTENLAB

- De Museumfabriek
- Nederlands Openluchtmuseum
- Hout- en Meubileringscollege Amsterdam
- Rijn IJssel, ROC
- Roc van Twente (Hengelo)
- ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten (Product Design, Docentenopleiding BKV)
- Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven

PROJECTPARTNERS: INTERNATIONALE ERFGOEDSAMENWERKING

- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- DutchCulture
- Nationaal Archief

INTERNATIONALE VOORDRACHT VAN DE GRASLANDBEVLOEIING

- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- Stichting waterpark & veldwerkcentrum Het Lankheet
- Natuurmonumenten, Beheereenheid Kempen en Midden-Limburg
- UNESCO Commissie Oostenrijk
- Centrum Agrarische Geschiedenis
- UNESCO Commissie Duitsland
- Luxemburg, Ministère de la Culture/ Chargé d'études dirigeant, patrimoine culturel immatériel,
- Zwitserland, Office fédéral de la culture / coordinateur scientifique du patrimoine culturel immatériel/ UNESCO

COLOFON

UITGAVE

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland
maart 2023

SAMENSTELLING

Marco van Baalen & Bas Visscher

VORMGEVING

Liesbeth Thomas

AFBEELDINGEN

Sebastiaan ter Burg, Sjors Evers, Cojan van Toorn,
Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland,
diverse immaterieel erfgoedgemeenschappen

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland
maakt onderdeel uit van het Nederlands
Openluchtmuseum
Postbus 649, 6800 AP Arnhem
Hoferlaan 4, 6818 SG Arnhem
+31 (0)26 3576 113

info@immaterieelerfgoed.nl

www.immaterieelerfgoed.nl

 Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland

 Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland

 @immaterieelerfgoed

 https://twitter.com/immtrl_erfgoed

KENNISCENTRUM

IMMATERIEEL
ERFGOED
NEDERLAND

